

INTERNATIONAL

JOURNAL of HUMAN STUDIES

ULUSLARARASI İNSAN ÇALIŞMALARI DERGİSİ

ISSN: 2636-8641

Cilt/VOLUME 5 Sayı/ISSUE 9 Yıl/YEAR: 2022

Alındı/RECEIVED: 17-09-2021 – Kabul/ACCEPTED: 31-05-2022

Dijital Ağlarda Suça Övgü: Göçmen Kaçakçılığının Toplumsal Farkındalığına Yönelik Sosyal Medya Üzerinden Bir Analiz

Praise for Crime in Digital Networks: An Analysis on Social Media for Social Awareness of Immigrant Smuggling

Pınar BAYRAM¹

Abstract

Turkey is considered as a transit country in the international conjuncture. Irregular migrants who want to immigrate to European countries are using Turkey as a passageway. Transit migration mobility triggers migrant smuggling in the country. Smuggling of migrants, defined as a crime against the state, is legally sanctioned. Despite that fact, crime couldn't be prevented. Many immigrants have been victimized by experiencing material and moral losses on their migration routes. Moreover, these dangerous journeys endanger of many immigrants. Therefore, it is necessary to raise awareness about migrant smuggling. The aim of the study is to evaluate awareness of migrant smuggling through social media. The sample of the research

Öz

Türkiye, jeopolitik konumu nedeniyle uluslararası literatürde transit ülke olarak değerlendirilmektedir. Ülkede yaşanan transit göç hareketliliği, göçmen kaçakçılığı suçunu tetiklemektedir. Devlet aleyhine bir suç olarak tanımlanan göçmen kaçakçılığı hukuken yaptırıma bağlansa da suça engel olunamamakta ve pek çok göçmen, göç yollarında maddi ve manevi kayıplar yaşayarak mağdur edilmektedir. Çalışmanın amacı, göçmen kaçakçılığına yönelik toplumsal farkındalığı sosyal medya üzerinden ölçmektir. Bu nedenle yazılı, görsel ve dijital kanallarda göçmen kaçakçılığı yaptığını itiraf eden Ö.K.'nın güvenlik görevlilerince yakalandığı haberine verilen sosyal medya tepkilerine odaklanılmıştır. Çalışma, Türkiye'de

¹ Pınar BAYRAM, Dr, pinarbayram@windowslive.com, Orcid: 0000-0003-1054-4602

is the reactions to the immigrant smuggling news shared on social media. In the news, a person named Ö.K. is caught by security officers. Working in broadcast news agencies in Turkey (DHA, İHA) official social media accounts have been examined. The responses given to the news shared on the Facebook and Twitter accounts of the news agencies were analyzed using thematic content analysis method. According to the results of the research examining 150 posts, social media users described the migrant smuggling act as follows: service to the homeland (29%), job / profession (18%), crime (5%) and assistance (3%). Apart from emoji (7%) and tagging (13%) messages, the migrant smuggler (7%) was insulted (7%), the authorities were called to release him (13%), and his capture by the security units was criticized (5%).

According to the analysis results, awareness of migrant smuggling has not developed in social media. On the contrary, the crime of smuggling has been normalized and praised. News sites such as agencies in the sample group have a large number of followers and their posts interact with large audiences (followers and exposure). For this reason, press organizations such as news agencies should examine the comments made on the news they share on social media. It is recommended that they share informative texts that indicate that migrant smuggling is a crime in accordance with ethical publishing. Thus, social awareness can be created through social media users. This awareness can be a step towards prevention of the victimization of irregular migrants.

Keywords: Journalism, Digital Communication, Communication Studies, Political Sociology, Migration

ulusal ölçekte yayın yapan haber ajanslarının (DHA, İHA) resmi sosyal medya hesaplarından (Facebook ve Twitter) paylaştığı ilgili habere yapılan yorumlar, tematik içerik analizi yöntemiyle incelemiştir. Analiz sonuçlarına göre sosyal medya kullanıcıları göçmen kaçakçılığı eylemini; vatana hizmet (%29), iş/meslek (%18), suç (%5) ve yardım (%3) temaları altında tarif etmişlerdir. Emoji (%7) ve etiketleme (%13) mesajları dışında göçmen kaçakçısına (kendisini deşifre ettiği için) hakaret edilmiş (%7), bırakılması için gerekli mercilere çağrıda bulunmuş (%13) ve güvenlik birimlerince yakalanması eleştirilmiştir (%5).

Analiz sonuçlarına göre sosyal medyada göçmen kaçakçılığına yönelik farkındalığın gelişmediği aksine işlenen suçun normalleştirildiği dahası övülerek teşvik edildiği saptanmıştır. Örneklem grupta yer alan ajanslar başta olmak üzere haber sitelerinin takipçi sayıları göz önünde bulundurulduğunda bu paylaşımların geniş kitlelerle (takipçiler ve maruz kalanlar) etkileşime geçtiği gerçeği göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle haber ajansları gibi basın yayın kuruluşlarının sosyal medyaya haber yayınlamakla kalmayıp habere yapılan yorumları incelemeleri dahası göçmen kaçakçılığının suç olduğuna ilişkin bilgilendirici metinler ve suçun sonuçlarına dair haber örnekleri paylaşmaları önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Gazetecilik, Dijital İletişim, İletişim Araştırmaları, Siyaset Sosyolojisi, Göç

Giriş

Göç; ekonomik (işsizlik, fakirlik), politik (istikrarsızlık, hak ihlalleri, baskı, iç savaşlar, etnik çatışmalar), sosyal (sosyal haklarının yok sayılması, can güvenliği korkusu, daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilmek), coğrafi ya da ekolojik (deprem, kuraklık, heyelan) sorunlar nedeniyle kişilerin buldukları bölgeden/ülkeden daha iyi yaşam koşullarına sahip olabileceklerine inandıkları başka bir bölgeye/ülkeye taşınması durumudur (Sever, 2012; Deniz, 2014; Sayın, 2010).

Son yıllarda dünya genelinde göçmen sayılarının artış gösterdiği ve bu artışın ülkeleri düzensiz göçle mücadelede yeni stratejiler oluşturmaya zorladığı ifade edilmektedir (Yiğittepe & Çaykara, 2019). Buna göre günümüzde devletlerin göçe olan bakış açılarının güvenlik temelinde değiştiği ve sıkı sınır kontrolleriyle birlikte korumacı bir yönelim kazandığı vurgulanmaktadır (Çavuş, 2020b). Bu politika değişikliğinin belirleyicisi ise 11 Eylül saldırıdır. Olayın ardından değişen güvenlik algılamaları nedeniyle yasa dışı göç, uluslararası politikada “güvenlik tehdidi” olarak değerlendirilmiştir (Deniz, 2014).

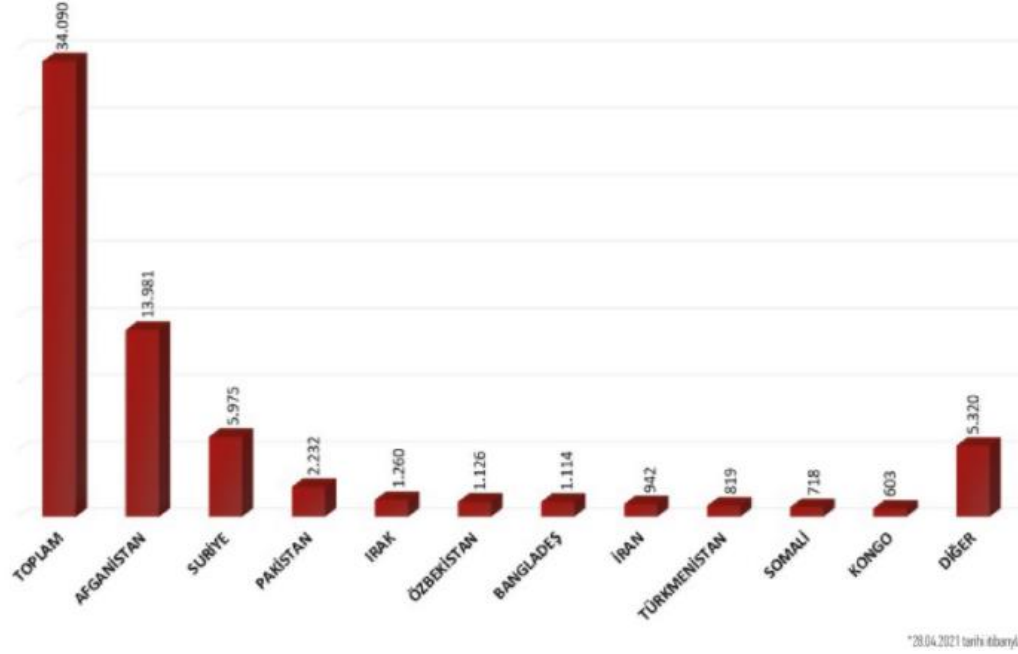
Türkiye, jeopolitik konumu ve çevre ülkelere göre sosyoekonomik gelişmişlik seviyesi nedeniyle düzensiz göç olaylarında hem hedef ülke hem de transit ülke olarak ön plana çıkmaktadır (Çavuş, 2020a; Deniz, 2014). Bununla birlikte bir taraftan Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu sınırında bulunan ülkelerin ekonomik ve siyasi çalkantılar yaşanması diğer taraftan Batı sınırında refah ve siyasi/ekonomik istikrarın yaşandığı Avrupa ülkelerinin bulunması, Türkiye'yi düzensiz göç akımının ana hatlarından biri haline getirmiştir. Ek olarak küreselleşme ve sıkılaştırılmış sınır kontrollerinin varlığı ise ülkede göçmen kaçakçılığının artmasını da tetiklemiştir (Çavuş, 2020b).

"Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol"ün 3. maddesinde göçmen kaçakçılığı, “doğrudan veya dolaylı olarak, mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek için, bir kişinin vatandaşlığını taşımadığı veya daimi ikametgâh sahibi olmadığı bir taraf devlete yasadışı girişinin temini” (Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek Kara, 2003) olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla göçmen kaçakçılığı, göçmenlerin yasa dışı olarak bir başka ülkeye giriş ya da çıkışlarının maddi bir çıkar karşılığında gerçekleşmesidir (Deniz, 2014, s. 177). Bu bağlamda göçmen kaçakçılığının “kapsadığı insan sayısı, suç örgütleri tarafından bu sektörden kazanılan para ve çok yüzlü doğası nedeniyle en hızlı büyüyen suç piyasasını” ortaya çıkarttığı ileri sürülmektedir (Sayın, 2010, s. 127).

Göçmen kaçakçılığında göçmen, kendi isteğiyle (başka bir ifadeyle rıza göstererek) bir başka ülkeye yasadışı yollardan girmek üzere kaçakçılarla işbirliği yapmakta ve onlara maddi menfaat sağlamaktadır. Göçmen kaçakçılığında ana sorunsal devlet üzerinde olduğu için bu kapsamda ele alınan vakalar “devlet aleyhine işlenen bir suç” olarak tanımlanmaktadır (Vural, 2007, s. 41). Buna göre Türk Ceza Kanunu'nun 79. Maddesinde göçmen kaçakçılığı yapan kişi hakkında “üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek cezalar yarı oranında artırılır. Bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur” (Türk Ceza Kanunu, 2004) ifadeleri yer almaktadır.

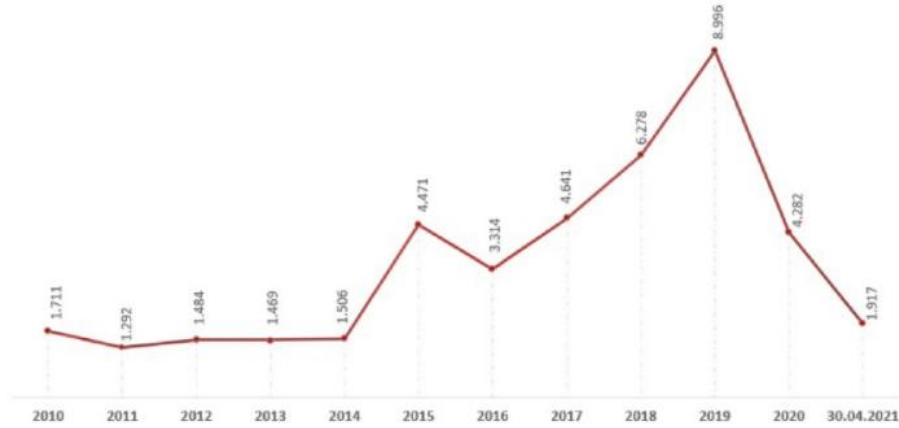
Bayındır Goularas ve Sunata, Türkiye üzerinden yapılan yasa dışı göçlerin yaklaşık %85'inin göçmen kaçakçıları yardımıyla yapıldığını belirterek Türkiye'nin göçmen kaçakçılığı ile ilgili

çalışmalarının ve sınır güvenliğinin artırılması konusunun ayrı bir önem taşıdığını vurgulamaktadırlar (Bayındır Goularas & Sunata, 2015). Nitekim İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı 20.04.2021 tarihli istatistiklere göre (Şekil 1.) Türkiye'de toplam 34.090 düzensiz göçmenin yakalandığı görülmektedir (Yakalanan Düzensiz Göçmenler (İlk 10 Uyruk), 2021).

Şekil 1. Yakalanan Düzensiz Göçmenler (İlk 10 Uyruk) (2021)

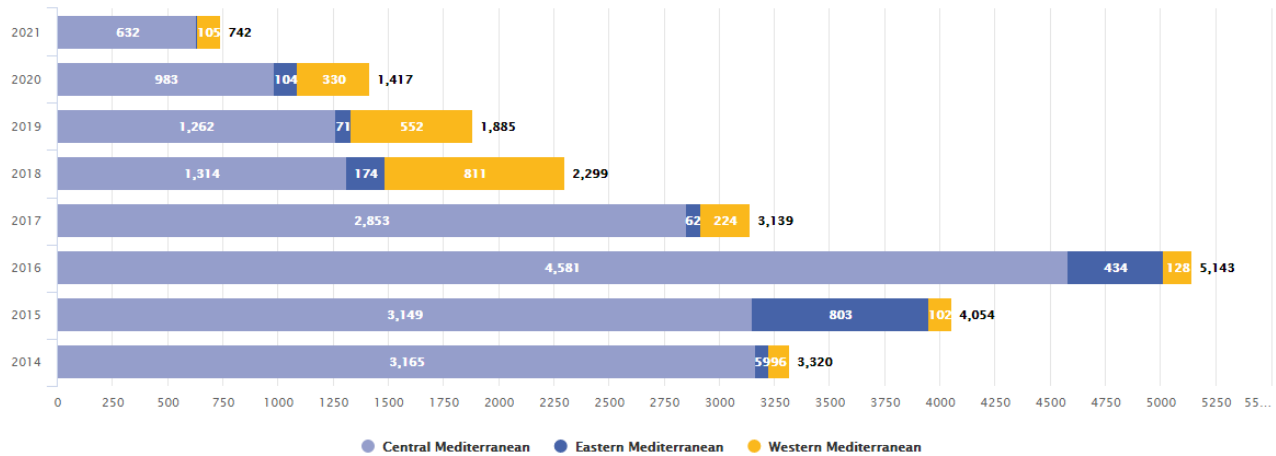
Yakalanan düzensiz göçmenlerin geldikleri ülkeler incelendiğinde (Şekil 2.) Afganistan, Suriye, Pakistan gibi siyasi; Somali, Kongo, Bangladeş gibi ekonomik istikrarsızlığın yaşandığı ülkeler göze çarpmaktadır. Düzensiz göçmenler, Türkiye'yi transit geçişler yapmak üzere kullanmakta ve büyük miktarlarda ödemelerde buldukları göçmen kaçakçılığı organizasyonları yoluyla Batı Avrupa ülkelerine geçmektedirler. Genellikle Türkiye'ye Doğu ve Güneydoğu sınırlarından giriş yapan göçmenler, göçmen kaçakçılığı organizatörleri tarafından Aydın, Antalya, Mersin, İzmir, Hatay, Edirne, Muğla gibi sınır kentlerinden yasadışı çıkış yapmaktadır. Liman kentlerinden yapılan çıkışlarda, Ege denizi üzerinden yine bir transit ülke konumunda olan Yunanistan'a ulaşmak amaçlanmaktadır (Vural, 2007, s. 69-70).

Şekil 2. Yıllara Göre Yakalanan Göçmen Kaçakçıları (2021)

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı istatistiklere göre 2010 sonrası toplam 49.316 göçmen kaçakçısı güvenlik güçlerince yakalanmıştır (Yıllara Göre Yakalanan Göçmen Kaçakçıları, 2021). Bununla birlikte Şekil 3'te görüldüğü gibi Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM) verilerine göre en yoğun göç hareketliliğinin olduğu Doğu, Batı ve Merkez Akdeniz rotalarında 2014 yılında 3,320; 2015 yılında 4,054 ve 2016 yılında 5,143 göçmen ölmüştür. 2017 sonrası ölüm sayıları düşme eğilimi göstermiştir. Buna karşın 2017 yılında 3,139; 2018 yılında 2,299; 2019 yılında 1,885; 2020 yılında 1,417 göçmen, göç yollarında hayatını kaybetmiştir (Deaths by Route, 2021).

Deaths by route

Şekil 3. Doğu, Batı ve Merkez Akdeniz Rotasında Göçmen Ölümleri (Deaths by Route, 2021)

Göçmen kaçakçılarının aracılık ettiği ve 2014 sonrası Akdeniz rotalarında 21,999 göçmenin yaşamını yitirdiği düzensiz göçün sonuçları oldukça yıkıcıdır (Deaths by Route, 2021). Bu bakımdan transit göç rotasında bulunan Türkiye'de, göçmen kaçakçılığının pek çok insanın ölümüne yol açan bir suç olduğuna ilişkin farkındalığın artırılması gerekmektedir. Öte yandan literatür incelendiğinde Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye girişiyle birlikte göçmenlere yönelik ötekileştirmenin ve negatif algının

da yaygın olduğu görülmektedir (Şen, 2017; Sarılar, 2018; Gölcü & Dağlı, 2018; Özdemir & Öner Özkan, 2016; Tunç, 2015; Göker & Keskin, 2015; Alp, 2018; Bayram, 2015).

Suriyeli mültecilere yönelik mülteci/göçmen önyargısının göçmen kaçakçılığına yönelik algıyı nasıl etkilediği bu araştırmanın temel sorusudur. Bu soru bağlamında yazılı, görsel ve dijital kanallarda göçmen kaçakçılığı yaptığını itiraf eden Ö. K.'nın güvenlik görevlilerince yakalandığı haberine verilen sosyal medya tepkilerine odaklanılmıştır. Çalışma, Türkiye’de ulusal ölçekte yayın yapan haber ajanslarının (DHA, İHA) resmi sosyal medya hesaplarından (Facebook ve Twitter) paylaştığı ilgili habere yapılan yorumları, tematik içerik analizi yöntemiyle incelemiştir.

Araştırma Yöntemi

27 Şubat 2020 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti’nin sınır kapılarını açma kararı sonrası ülkede geçici ikamet eden mülteciler/sığınmacılar/göçmenler, Avrupa’ya göç etmek için harekete geçmişlerdir. Bu göç hareketliliği sırasında göçmen kaçakçısı olduğunu itiraf eden Ö. K., sosyal medya üzerinden gönderi paylaşmış ve Avrupa’nın yarısını kendisinin gönderdiğini öne sürmüştür. Paylaşımında göçmen kaçakçılığını “mesleği” olarak tarif etmiş ve 20 yıldır bu “iş” yaptığını belirtmiştir. Göçmen kaçakçılığı suçundan hükümlü olan bu kişi, güvenlik güçlerince yakalanmış ve yakalanma haberi, medyada yer bulmuştur (Avrupa’nın yarısını ben gönderdim’ diyen göçmen kaçakçısı tutuklandı, 2020; İnsan kaçakçısı: Avrupa’nın yarısını ben gönderdim, 2020; ‘Avrupa’nın yarısını ben gönderdim’ diyen göçmen kaçakçısı yakalandı, 2020).

Çalışmanın evreni, uluslararası suç teşkil eden göçmen kaçakçılığına ilişkin sosyal medya kullanıcılarının tepkileridir. Bu bakımdan resmi ve ulusal haber kaynakları olan Anadolu Ajansı (AA), İhlas Haber Ajansı (İHA) ve Demirören Haber Ajansının (DHA) resmi sosyal medya hesaplarında tarama yapılmış ve göçmen kaçakçısı Ö. K.’nın güvenlik güçlerince yakalandığına yönelik yapılan haberler irdelenmiştir. Yapılan ön analizde AA’nın ilgili haberi sosyal medya hesaplarından paylaşmadığı görülmüştür. Dolayısıyla çalışmada DHA ile İHA’nın 1 Mart 2020’de Twitter ve Facebook mecralarında paylaştığı haberlere gelen kullanıcı yorumları veri olarak kabul edilmiştir (“Avrupa’nın yarısını ben gönderdim” diyen göçmen kaçakçısı yakalandı, 2020a; “Avrupa’nın yarısını ben gönderdim” diyen göçmen kaçakçısı yakalandı, 2020b; “Avrupa’nın yarısını ben gönderdim” demişti! Gözaltına alındı, 2020a; “Avrupa’nın yarısını ben gönderdim” demişti! Gözaltına alındı, 2020b).

Tablo 1: Verilerin Hesaplara Göre Dağılımı

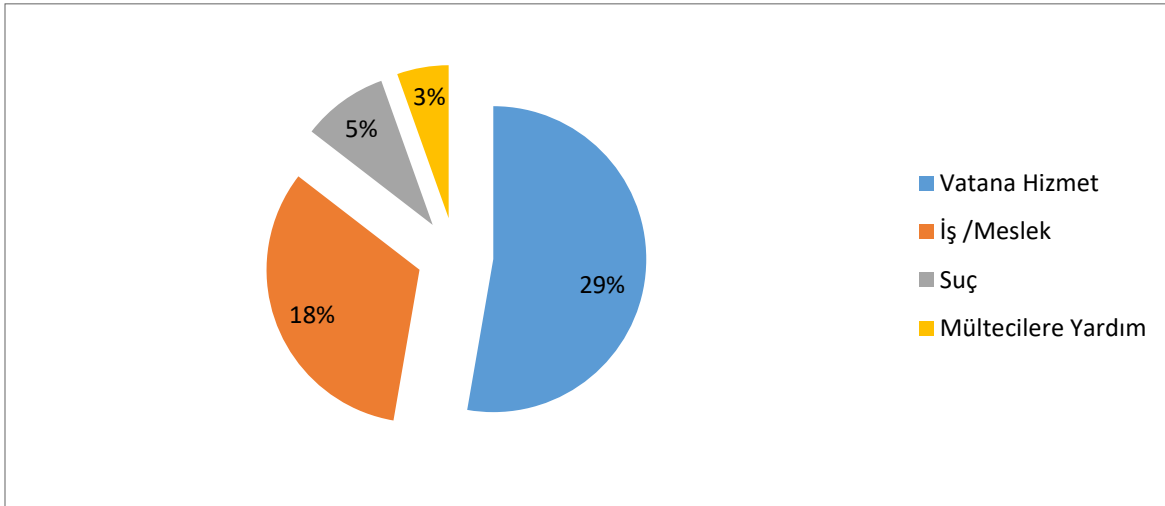
Haber Kaynağı	Facebook-Yorum Sayısı	Twitter-Yorum Sayısı	Toplam Yorum Sayısı
Demirören Haber Ajansı	51	7	58
İhlas Haber Ajansı	73	20	92
TOPLAM	124	27	150

Tablo 1’de görüldüğü gibi İHA ve DHA’nın Facebook ve Twitter hesaplarından paylaşılan habere yapılan 150 yorum ele alınmıştır. Elde edilen veriler tematik içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Tematik içerik analizi, çeşitli metinlerde, veri setinde tekrarlayan anlam örüntülerine ulaşmak adına yapılan bir yöntemdir (Braun & Clarke, 2019). Bu araştırma yöntemi, bir metinde göze çarpan temaların yapılandırılmasını ve tasvir edilmesini içerir (Attride-Stirling, 2001). Yöntemle veriler derinlemesine incelenerek anlamlı sonuçlara ulaşmak hedeflenmiştir. Bu kapsamda veriler üst üste okumalarla 2 ana temaya ayrılmıştır. İlk ana temada göçmen kaçakçılığı tarifleri yer almış ve bu ana tema, 4 alt temaya (vatana hizmet, iş/meslek, suç, yardım) bölünmüştür. İkinci ana temada “Göçmen Kaçakçısının Yakalanması Üzerine Tepkiler” yer almış ve çağrı, eleştiri, etiketleme, emoji, hakaret alt temalarına ayrılmıştır. Bulgular kısmında, araştırma sonucu elde edilen temalar, grafik ve tablolarla aktarılmıştır. Her temaya en çarpıcı 4 alıntı yerleştirilmiş ve alıntılarda dilbilgisi düzeltilmesi yapılmamıştır.

Bulgular

Göçmen kaçakçısının yakalanması üzerine DHA ve İHA’nın Facebook ve Twitter hesaplarında paylaşılan haberlere gelen 150 yorum incelenmiştir. Yorumların %55’i bir eylem olarak göçmen kaçakçılığını tarif ederken %45’i ise sosyal medya kullanıcılarının tepkileridir.

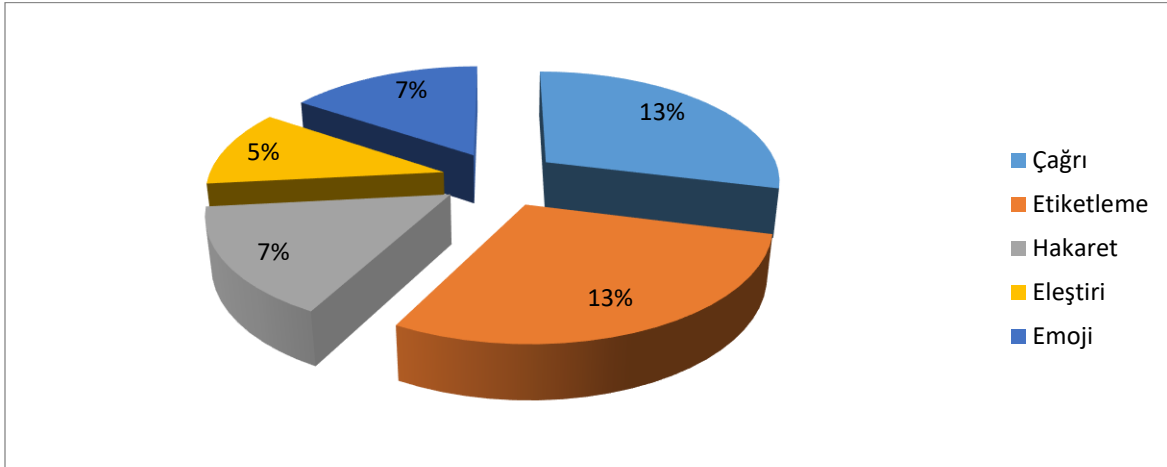
Şekil 4.’te görüldüğü gibi paylaşımların %29’u göçmen kaçakçılığını “vatana hizmet”; %18’i “iş/meslek”; %5’i “suç”; %3’ü ise “yardım faaliyeti” olarak değerlendirmiştir.

Şekil 4. Göçmen Kaçakçılığı Tarif²

Paylaşımların %13’ü göçmen kaçakçısının bırakılmasına yönelik çağrılarını ifade etmektedir. Diğer %13’ü oluşturan paylaşımlar, etiketlemeyi içermektedir. Buna göre kullanıcılar, sosyal ağlarda bulunan diğer arkadaşlarını etiketleyerek haberi görmelerini sağlamışlardır. Yorumların %7’si hakaret içermektedir. Diğer %7’lik dilimde ise çeşitli emoji paylaşılırken %5’lik dilimde eleştiriler yer almaktadır (Şekil 5.).

² Paylaşımların %55’i Göçmen Kaçakçılığını tarif etmektedir.

Şekil 5. Göçmen Kaçakçısının Yakalanması Üzerine Gelen Tepkiler

Paylaşımların tematik dağılımı ve örnekleri tablolar halinde sunulmuştur. Her bir alt temaya en çarpıcı 4 örnek yerleştirilmiştir. Alıntılar, paylaşımları yapanların isimleri saklı tutularak aynen aktarılmıştır.

Tablo 2. Göçmen Kaçakçılığı Tarifleri

Ana Tema	Alt Tema	Alıntılar
Göçmen Kaçakçılığı Tarifi	Vatana Hizmet / Görev	<p>Alıntı 1: Bu adam Vatan sever bak yurdumda barındırmamış yollamış kutlamak lazımken tutuklamak olmamış</p> <p>Alıntı 2: Ne yapmışki hizmet sırtımızdaki kanburları götürecek atacak vatanımız nefes alacak</p> <p>Alıntı 3: Hayret bir şey kardeşim bırakın adam işini yapsın ya adam vatana hizmet ediyor şu savcıların yaptığını işe bak</p> <p>Alıntı 4: Böyle adamlar harcıyor ülkenin bu tip insanlara ihtiyacı var devlete hizmetten bence ödül alması lazımdı burası Türkiye hiç bir başarı cezasız kalmaz</p>
	İş /Meslek	<p>Alıntı 1: Birakin adami ulkede ticaretini yapsin kardesim</p> <p>Alıntı 2: Aman ne büyük başarı sanki murat karayılanı yakaladınız adam ekmeğinin peşinde</p>

	<p>Alıntı 3: Ya bırakın adamı işini yapıyor bu ülkede işini yapanı hapse atıyorlar</p> <p>Alıntı 4: Madem mültecileri gönderiyorsunuz bırakında adam güzel iş yapıyor bunda bi suç göremiyorum adam rehberlik idiyor</p>
Suç	<p>Alıntı 1: suçluyu övme suçu işliyorsun bilmeden bunlar daha ülkelerinden çıkmadan doları kendi kurdukları seyyar bankalarla onları taşıyo ülkemize faydası yok o para örgütlere gidiyor bize kurşun olarak dönüyo</p> <p>Alıntı 2: Vallahi salak yahu salak insan kaçakçılığı yapıyor birde ropörtaj veriyo ağlarmısın gülermisin...</p> <p>Alıntı 3: Abi okadar insanın canından eden kişi bu sahile vuran bebeklerin çocukların katili bunlar</p> <p>Alıntı 4: Dil.bu adamı rezil de eder vezirde battı ahları tuttu gönderdiği zavallıların ölümlerinin.</p>
Yardım	<p>Alıntı 1. Dostlarıma iyilik yapınca düştüğüm durum temsili</p> <p>Alıntı 2. Bırakın adamı yardımcı olsun suriyeli kardeşlerimize güvenli gitmeleri için. Yoksa geri dönecek adamlar sınırdan.</p> <p>Alıntı 3. Lan niye alıyorsunuz. Adam yardım sever</p> <p>Alıntı 4: şuan yakalanması şartmıydı ayrıca bırakın sistemli bir şekilde suriyeliler defolup gitsinler..Adamlar yardımcı oluyor ne güzel niye tutukluyorsunuz?</p>

Tablo 2.'de yer alan göçmen kaçakçılığı ana temasında 4 alt tema tespit edilmiştir. Sosyal medya kullanıcıları göçmen kaçakçılığının “vatan görevi” olduğunu belirtmiş ve bu eylemi bir “amme hizmeti” olarak yorumlamışlardır. Sosyal medya kullanıcıları yakalanan göçmen kaçakçısına ödül/plaket/teşvik verilmesi gerektiğini belirtmişler, hatta “heykelinin dikilmesi” gerektiğini ifade etmişlerdir. İş/Meslek temasında, sosyal medya kullanıcıları göçmen kaçakçılığının bir “rehberlik” görevi olduğunu belirterek “sevkiyat/ticaret” yapıldığına yönelik ifadeler kullanmışlardır. Ayrıca bu temada sıklıkla göçmen kaçakçısının “ekmek parası” kazandığını ve bu nedenle kendisine müdahale edilmemesi gerektiğinin

altı çizilmiştir. Suç temasında göçmen kaçakçılığının cezai yaptırımını olan bir eylem olduğu vurgulanmıştır. Hatta bu paylaşımlarda göçmen kaçakçısı mülteci ölümlerinden sorumlu tutulmuştur. Eleştiri temasında ise paylaşımların ikisi devlete (göçmen kaçakçısını yakaladıkları için), biri sosyal medya kullanıcılarına, diğeri ise göçmen kaçakçısına (kendisini ifşa ettiği için) yönelmiştir.

Tablo 3. Göçmen Kaçakçısının Yakalanması Üzerine Tepkiler

Ana Tema	Alt Tema	Alıntılar
Göçmen Kaçakçısının Yakalanması Üzerine Tepkiler	Çağrı	Alıntı 1: Bırakın bu adamı Alıntı 2: Bırakın da götürsün adamları yoksa gidemeyecekler Alıntı 3: Yav bırakın bu adamıda atsın şunları karşıya biran önce Alıntı 4: Bırakın bu adamı şaka yapmıştır yani
	Eleştiri	Alıntı 1: Ulan bu savcılar varya bir başka bir mevzu olsa iki ayda dava açmazlar buna hemen yapıştırmışlar Alıntı 2: Bu Çıpras denen gavurla neden hükümetimiz konuşmuyor? Bu kadar insan Edirne’de mağdur ediliyor... Alıntı 3: Konuşurken gözlük taksaydın be adam Alıntı 4: E. N. Arkadaşım git o zaman kirala araç sen gönder
	Hakaret	Alıntı 1: Reklamını yapdı ama tutmadı. Salak kendini ele verdi. Ama birkanit bulmaz larsa sıkayetçide olmasa bırakırlar Alıntı 2: Hani salak olur ya böylesi ne görüldü ne duyuldu kendi kendini ihbar etti mal herif Alıntı 3: Adana ruh hastası yaaa kendini ele verdi Alıntı 4: Kendi kendini ifsa etti salak bide daha önce 6 sene yatmış bu yüzden gerizekali

“Göçmen Kaçakçısının Yakalanması Üzerine Tepkiler” temasında etiketleme ve emoji paylaşımları örneklendirilmemiştir. Bu paylaşımların dışında kalan “Çağrı” temasında, sosyal medya

kullanıcıları ilgili mercilere (devlete, güvenlik birimlerine v.b.) göçmen kaçakçısının serbest bırakılmasına yönelik taleplerini dile getirmişlerdir. Yardım kategorisinde, göçmen kaçakçılığının Suriyeli mültecilere yönelik “iyilik”/“yardım” eylemi olduğu vurgulanmış dahası göçmen kaçakçısı “yardımsever” olarak tarif edilmiştir. Hakaret temasında ise paylaşımların çoğu kendisini ifşa ettiği için göçmen kaçakçısına yönelmiştir.

Değerlendirme ve Sonuç

Günümüzde tercih edilen iletişim mecrası olan sosyal medya platformları ve bu platformlarda faaliyet gösteren sosyal medya kullanıcıların sayıları gün geçtikçe artmaktadır. “We Are Social” ve “Hootsui” iş birliği ile her yıl yayınlanan “Digital in 2021/Ocak” raporunda günümüzde dünya nüfusunun %59,5’inin (4.66 milyar kişi) internet; %53,6’sının (4,20 milyar kişi) ise sosyal medya kullanıcısı olduğu görülmektedir. Aynı raporda yer alan Türkiye’de internet kullanımına ilişkin verilere göre nüfusun %77,7’sini oluşturan 65,80 milyon kişi internet; toplam nüfusun %70,8’ine denk gelen 60 milyon kişi ise sosyal medya kullanıcısıdır (Digital in 2021 Global Overview Report, 2021).

İnternet ve sosyal medya kullanımının geniş boyutlara ulaştığı günümüzde sosyal medya üzerinden oluşturulup yayılan içeriklerin de önemi artmaktadır. Bu nedenle ulusal haber ajansları gibi medya kuruluşları da haber içeriklerini daha geniş bir kitleyle buluşturmak için sosyal medya kanallarını tercih etmektedirler.

Bu bakımdan Türkiye’de faaliyet gösteren ulusal iki önemli ajans olan DHA ve İHA’nın takipçi sayıları Tablo.3’te görülmektedir.

Tablo 4. DHA ve İHA Sosyal Medyada Takipçi Sayıları³

	Facebook Takipçi Sayıları	Twitter Takipçi Sayıları
DHA	313.430	1.169.032
İHA	1.051.466	794.688
TOPLAM	1.364.896	1.963.720

Örneklem grupta yer alan ajanslar başta olmak üzere haber sitelerinin takipçi sayıları göz önünde bulundurulduğunda haber içeriklerinin geniş kitlelerle etkileşime geçtiği gerçeği göz ardı edilmemelidir. Facebook’ta ve Twitter’da toplam 3.328.616 takipçisi olan ajansların paylaştığı haberlerle etkileşime giren insan sayısının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Kaldı ki Ahmadi ve Wohn (2018), çalışmalarında takipçi olmadığı halde içeriğe maruz kalanların sosyal medya kullanımını arttırabileceğini ve kullanıcıların sosyal medya haberleriyle daha fazla ilişki kurduklarını belirtmişlerdir. Dolayısıyla haber ajansların ürettiği haber içeriklerinin, takipçi sayılarının da üstünde kişiyle etkileşime geçtiği söylenebilir.

Araştırmada geniş bir kitleye hitap eden haber ajanslarının, göçmen kaçakçısının yakalanması haberine ilişkin yaptıkları paylaşımlara gelen yorumlar incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre sosyal

³ 28.03.2020 Tarihli takipçi sayıları

medya kullanıcıları göçmen kaçakçılığı eylemini, vatana hizmet (%29), iş/meslek (%18), suç (%5) ve yardım (%3) temaları altında tarif etmişlerdir. Emoji (%7) ve etiketleme (%13) mesajları dışında göçmen kaçakçısına (kendisini deşifre ettiği için) hakaret edilmiş (%7), bırakılması için gerekli mercilere çağrıda bulunmuş (%13) ve güvenlik birimlerince yakalanması eleştirilmiştir (%5). Analiz sonuçlarına göre sosyal medyada göçmen kaçakçılığına yönelik farkındalığın gelişmediği; aksine işlenen suçun normalleştirildiği; dahası övülerek teşvik edildiği saptanmıştır.

Çalışmanın elde ettiği diğer bir sonuç ise sosyal medyada göçmen kaçakçılığının teşvik edilmesinde Suriyeli mültecilere yönelik negatif algının belirleyici olduğudur. Yapılan pek çok araştırmada Suriyeli mültecilere yönelik negatif algı oluştuğu/oluşturulduğu görülmektedir (Şen, 2017; Sarılar, 2018; Gölcü & Dağlı, 2018; Özdemir & Öner Özkan, 2016; Tunç, 2015; Göker & Keskin, 2015; Alp, 2018; Bayram, 2015). İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2021) istatistiklerine göre Türkiye’de 02.06.2021 tarihi itibarıyla geçici ikamet eden 3.672.646 Suriyeli mülteci bulunmaktadır. Sosyal medya kullanıcıları, Suriyeli mülteciler özelinde ülkede bulunan tüm mülteci/sığınmacı/göçmen kişilerin yasa dışı yollarla hayatlarına mal olacak şekilde ülkeyi terk etmelerini istemekte ve bunun için göçmen kaçakçılığını normalleştirmektedirler.

Araştırma sonuçlarına dayanarak haber ajansları gibi basın yayın kuruluşlarının sosyal medyaya haber yayınlamakla kalmayıp habere yapılan yorumları incelemeleri gerekmektedir. Bununla birlikte etik yayıncılık gereği göçmen kaçakçılığının suç olduğuna ilişkin bilgilendirici metinler ve sonuçlarına dair haber örnekleri paylaşımları önerilmektedir. Günümüzde Türkiye’nin önemli sorunlardan biri olarak görülen göçmen kaçakçılığına yönelik sosyal medya kullanıcıları üzerinden toplumsal farkındalık oluşturulabilir ve “suç” kabul edilen bir eylemin övülerek teşvik edilmesinin önüne geçilebilir.

Kaynakça

- 'Avrupa'nın yarısını ben gönderdim' diyen göçmen kaçakçısı yakalandı. (2020a, Mart 1). Mart 18, 2021 tarihinde Hürriyet: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/avrupanin-yarisini-ben-gonderdim-diyen-gocmen-kacakcisi-yakalandi-41458586> adresinden alındı
- "Avrupa'nın yarısını ben gönderdim" diyen göçmen kaçakçısı yakalandı. (Facebook Durum güncellemesi). (2020, Mart 1). İhlas Haber Ajansı (İHA): <https://www.facebook.com/iacomtr/posts/2395519367216938> adresinden alınmıştır
- "Avrupa'nın yarısını ben gönderdim" diyen göçmen kaçakçısı yakalandı. (Tweet). (2020, Mart 1). İhlas Haber Ajansı (İHA): <https://twitter.com/iacomtr/status/1234087775764393986> adresinden alınmıştır
- "Avrupa'nın yarısını ben gönderdim" demişti! Gözaltına alındı. (Facebook durum güncellemesi) . (2020, Mart 1). Demirören Haber Ajansı (DHA) : <https://www.facebook.com/search/posts/?q=avrupanin%20yarisini%20ben%20g%C3%B6nderdi%CC%87m%20dha> adresinden alınmıştır
- "Avrupa'nın yarısını ben gönderdim" demişti! Gözaltına alındı. (Tweet). (2020, Mart 1). Demirören Haber Ajansı (DHA): <https://twitter.com/dhainternet/status/1234123972226228224> adresinden alınmıştır
- Ahmedi, M., & Wohn, D. Y. (2018). The Antecedents of Incidental News Exposure on Social Media. *Social media+Society*(4), 1-8.
- Alp, H. (2018). Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Ayrımcı Ve Ötekileştirici Söylemin Yerel Medyada Yeniden Üretilmesi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 5(15), 22-37.
- Attride-Stirling, J. (2001). Thematic Networks: An Analytic Tool For Qualitative Research. *Qualitative Research*, 1(3), 385-405.
- Avrupa'nın yarısını ben gönderdim' diyen göçmen kaçakçısı tutuklandı. (2020b, Mart 1). Mart 28, 2021 tarihinde NTV: https://www.ntv.com.tr/turkiye/avrupanin-yarisini-ben-gonderdim-diyen-gocmen-kacakcisi-tutuklandi,mwHIJ_f_A06guFeuX3esnQ adresinden alındı
- Bayındır Goularas, G., & Sunata, U. (2015). Türk Dış Politikasında Göç ve Mülteci Rejimi . *Moment Dergi*, 2(1), 12-40.
- Bayraktar, K. (2012). Göçmen kaçakçılığı suçu. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(2), 57-74.
- Bayram, Y. (2015). Bir Hak İhlali Olarak Ötekileştirme: Gazetelerin Üçüncü Sayfa Haberlerinde Suriyeli Sığınmacıların 'Öteki' Temsili . *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 17(3).
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). Psikolojide Tematik Analizin Kullanımı. S. N. Şad, N. Özer, ve A. Atlı (Çev.). *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(2), 873-898.
- Çavuş, T. (2020a). Göçmen Kaçakçılığı: Göçmen-Kaçakçı İlişkisi Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(69), 729-740.
- Çavuş, T. (2020b). Türkiye'de Göçmen Kaçakçılığı: Edirne İl Göç İdaresi Geri Gönderme Merkezi Örneği. (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul).

- Çaykara, Y. H. (2019). İtalya ve Türkiye'de Göçmen Kaçakçılığı (Doktora Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara).
- Deaths by Route*. (2021, Haziran 02). Haziran 12, 2021 tarihinde International Organization for Migration: https://missingmigrants.iom.int/region/mediterranean?migrant_route%5B%5D=1376&migrant_route%5B%5D=1377&migrant_route%5B%5D=1378 adresinden alındı
- Demirören Haber Ajansı (DHA). (2020a, Mart 1). “Avrupa’nın yarısını ben gönderdim” demişti! Gözaltına alındı. Mart 28, 2021 tarihinde Tweet: <https://twitter.com/dhainternet/status/1234123972226228224> adresinden alındı
- Demirören Haber Ajansı (DHA). (2020b, Mart 1). “Avrupa’nın yarısını ben gönderdim” demişti! Gözaltına alındı. Mart 28, 2021 tarihinde Facebook Durum Güncellemesi: <https://www.facebook.com/search/posts/?q=avrupanın%20yarisini%20ben%20g%C3%B6nderdi%CC%87m%20dha> adresinden alındı
- Deniz, T. (2014). Uluslar Arası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181 (181), 175-204. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tsadergisi/issue/21491/230375> adresinden alınmıştır
- Digital in 2021 Global Overview Report*. (2021). Mayıs 27, 2021 tarihinde We Are Social: <https://wearesocial.com/digital-2021> adresinden alındı
- Göker, G., & Keskin, S. (2015). Haber Medyası ve Mülteciler: Suriyeli Mültecilerin Türk Yazılı Basınındaki Temsili. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*(41).
- Gölcü, A., & Dağlı, A. N. (2018). Haber Söyleminde ‘Öteki’yi Aramak: Suriyeli Mülteciler Örneği. *Akdeniz İletişim Dergisi*.
- Güçlü, A. (2020). Göçmen Kaçakçılığı Kuramlarında Çok Boyutlu Yaklaşımların Gerekliliği. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 216-259.
- İhlas Haber Ajansı (İHA). (2020a, Mart 1). “Avrupa’nın yarısını ben gönderdim” diyen göçmen kaçakçısı yakalandı. Mart 28, 2021 tarihinde Tweet: <https://twitter.com/ihaomtr/status/1234087775764393986> adresinden alındı
- İhlas Haber Ajansı (İHA). (2020b, Mart 1). “Avrupa’nın yarısını ben gönderdim” diyen göçmen kaçakçısı yakalandı. Mart 28, 2021 tarihinde Facebook Durum Güncellemesi: <https://www.facebook.com/ihaomtr/posts/2395519367216938> adresinden alındı
- İnsan kaçakçısı: Avrupa’nın yarısını ben gönderdim*. (2020, Şubat 29). <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/insan-kacakcisi-avrupanın-yarisini-ben-gonderdim-5653721/> adresinden alınmıştır
- Kangal, Z. T. (2019). Göçmen Kaçakçılığı Suçu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21(2), 221-277.
- Özbey, K. (2020). Sınırların Gölgesinde Göç:“Daha” Filmi Bağlamında Göçmen Kaçakçılığı Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*(15), 401-430.
- Özdemir, F., & Öner Özkan, B. (2016). Özdemir, F & Öner-Özkan, B. Türkiye’de sosyal medya kullanıcılarının Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal temsilleri. *Nesne*, 4(8), 227-244. *Nesne*, 4(8), 227-244.

- Sarılar, N. B. (2018). Türk Basınında, Ana Akım Medyada Mülteci/Sığınmacı Temsili. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*.
- Sayın, H. (2010). *Uluslararası Hukuk ve Türk Hukuku Bakımından Göçmen Kaçakçılığı, İnsan Ticareti, Cinsel Sömürü Suçları ve Bunlarla Mücadelede Uluslararası İşbirliği (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul)*. Mart 12, 2021 tarihinde <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/45672.pdf> adresinden alındı
- Sever, H. (2012). Sosyal öğrenme teorileri ışığında yasadışı göç ve etkileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(1), 51-66.
- Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek Kara, D. v. (2003, Ocak 30). Resmi Gazete (Sayı: 25014). : <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/02/20030204.htm#1> adresinden alınmıştır
- Şen, F. (2017). Bir 'Öteki' Olarak Mülteciler: Suriyeli Mültecilerin Anaakım Ve Alternatif Medyada Temsili. *Atatürk İletişim Dergisi*, 12.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *TESAM Akademi Dergisi*, 29-63.
- Türk Ceza Kanunu*. (2004, Eylül 26). Resmi gazete (Sayı: 5237): <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm> adresinden alınmıştır
- Vural, D. G. (2007). *Uluslararası göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti*. Şubat 15, 2021 tarihinde (Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta): <https://silo.tips/download/uluslararası-göçmen-kaçakçılığı-ve-insan-ticaret> adresinden alındı
- Yakalanan Düzensiz Göçmenler (İlk 10 Uyrak)*. (2021, 22 Nisan). Nisan 25, 2021 tarihinde İçişleri Bakanlığı: <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> adresinden alındı
- Yigittepe, L., & Çaykara, Y. H. (2019). Göç ve Göçmen Kaçakçılığı Suçları: Türkiye ve İtalya Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22(1), 83-92.
- Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler*. (2021). Haziran 01, 2021 tarihinde İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden alındı
- Yıllara Göre Yakalanan Göçmen Kaçakçıları*. (2021, Nisan 30). Mayıs 2, 2021 tarihinde İçişleri Bakanlığı: <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> adresinden alındı